

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER ÇİFTÇİ VE BABİL ELEKTRONİK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/5892)

Karar Tarihi: 23/2/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM
Üyeler : Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Recai AKYEL
Raportör Yrd. : Derya ATAKUL
Başvurucular : 1. Babil Elektronik San. ve Tic. Ltd. Şti.
2. Ömer ÇİFTÇİ
Vekili : Av. Şaziye İrem TANDOĞAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, Gümrük İdaresi aleyhine açılan tazminat davasında yargılamanın uzun sürmesi ile emsal kararlara aykırı ve hatalı hüküm kurulması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/4/2014 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Elektronik eşya ithalatı yapan başvuru Babil Elektronik San. ve Tic. Ltd. Şti. 11/3/2005 tarihinde telefon ithalatı talebiyle Gümrük Müdürlüğüne başvurmuştur. Başvurucunun ithalat talebiyle ilgili olarak Gümrük Müsteşarlığı Gümrük Başkontrolörlüğünün 6/6/2005 tarihli soruşturma raporuna istinaden Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur.

9. Başvuru Babil Elektronik San. ve Tic. Ltd. Şti.nin sahibi, diğer başvuru Ömer Çiftçi'nin de aralarında bulunduğu şüpheliler hakkında anılan ithalat işlemine ilişkin olarak Telekomünikasyon Kurumundan izin almadan ve gerçek dışı belge ibraz etmek

suretiyle kaçakçılık suçunu işledikleri iddiasıyla 25/7/2005 tarihinde kamu davası açılmıştır. Ankara 1. Asliye Ceza Mahkemesi 16/11/2005 tarihinde başvuruçunun beraatine karar vermiş ve karar 19/4/2006 tarihinde Yargıtay 7. Ceza Dairesi tarafından onanmıştır. Başvuruçular onama kararı üzerine 13/7/2006 tarihinde bahsi geçen eşyanın ithalat işlemini gerçekleştirmişlerdir.

10. Başvuruçular ithalat talebinde buldukları eşyanın gümrük işlemlerinin, ceza davası nedeniyle Gümrük Müdürlüğüne başvuru tarihinden itibaren on yedi ay geçtikten sonra tamamlanabildiğini ileri sürerek, ortaya çıkan maddi ve kişilik haklarının zedelenmesi nedeniyle manevi zararlarının tazmini talebiyle 17/11/2006 tarihinde dava açmışlardır.

11. Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 30/1/2007 tarihli kararı ile idari yargının görevli olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 30/4/2007 tarihli ilamı ile *"Davaya konu uyumsuzluğun çözümü yine adli yargı yerinde, ancak ağır ceza mahkemesinin görev alanına girmektedir."* gerekçesiyle kararı bozmuştur.

12. Bozma ilamına uyan Mahkeme 8/11/2007 tarihli kararı ile Mahkemenin görevsizliğine, dosyanın görevli ve yetkili Ankara Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir. Görevsizlik kararı üzerine Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2008/29 sayılı dosyasına kaydedilen davada, 14/1/2008 tarihli kararla Şanlıurfa Ağır Ceza Mahkemesinin yetkili olduğu gerekçesiyle yetkisizlik kararı verilmiştir.

13. Şanlıurfa 1. Ağır Ceza Mahkemesi 24/7/2008 tarihli kararı ile davanın reddine karar vermiştir. Yargıtay 7. Ceza Dairesi 31/3/2009 tarihli ilamı ile *"... Yargıtay 4. Hukuk Dairesince dava konusu olayda el koyma işleminin 1 Haziran 2005 tarihinden önce olduğu ve dolayısıyla 5320 sayılı Kanun'un 6. maddesi hükmü gözden kaçırılmış ise de ... görev hususu el koyma işleminin 1 Haziran 2005 tarihinden önce veya sonra olmasına göre değerlendirilip anılan tarihten önceki işlemler nedeniyle davanın hukuk mahkemesinde, bu tarihten itibaren ki işlemlerde ise davanın ağır ceza mahkemesinde görülmesi gerektiği ..."* gerekçesiyle kararı bozmuştur.

14. Bozma ilamına uyan Şanlıurfa 1. Ağır Ceza Mahkemesi 27/10/2009 tarihli kararı ile görevsizliğine, dosyanın görevli ve yetkili Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

15. Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2010/204 sayılı dosyasına kaydedilen davada Mahkemece 27/12/2011 tarihli kararı ile *"... Davacıların ithal etmek istedikleri 161.978 adet çeşitli modeldeki telefonların gümrükte 11.03.2005 tarihi ile 17.11.2006 tarihleri arasındaki 642 günlük sürede alıkonulmuş olmasında kusurlarının bulunmadığı, telefonların pazarlanmasındaki gecikme nedeniyle model değişiklikleri olduğundan zarara uğradıkları, zararlarının değer kaybı, kâr kaybı ve ardiye ücreti ile sınırlı olduğu, para cezası ödemelerinin kendi kusurlarından kaynaklandığı, konaklama ücreti konusunda delil getiremedikleri, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının Gümrük Müsteşarlığı Gümrük Başkontrolörlüğünün 06.06.2005 tarih ve 28-275/07-63-201/16 sayılı soruşturma raporuna göre, davacı şirket ile davacı Ömer Çelik ve Gümrük Müşavirleri hakkında kaçakçılık suçunu işlediklerinden bahisle dava aşamasında davacı Ömer Çelik'in manevi tazminata hak kazandıracak nitelikte kusurun bulunmadığı, davalı Gümrük Başkontrolörlüğünün suç duyurusunda bulunmakla görevini yerine getirmiş olduğu, yargılama sonucu davacıların delil yetersizliği nedeniyle beraatlerine karar verilmesinin davacılar manevi tazminata hak kazandırmayacağı kanaatine varılarak, maddi tazminata yönelik davanın kısmen kabulüne, 506.197,20 TL değer kaybı, 1.629.954,98 TL kar kaybı ve geri dönüşüm zararı, 79.980 TL ardiye ücreti alacağıının dava dilekçesi nazara alınmak suretiyle el koyma (haksız fiil) tarihi*

olan 13/3/2005 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine, fazlaya ilişkin taleplerinin reddine; manevi tazminat davası ile ilgili olarakta yasal unsurları oluşmadığından bu konuda red kararı vermek gerektiği" gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Karar Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 5/2/2013 tarihli ilamı ile "... Kural olarak, gerçek zarar hüküm altına alınmalıdır. (BK m.42). Bu da, zararlandırıcı eylemden önceki durum ile sonrası arasındaki farktan ibarettir. Dava konusu olayda, haksız olarak elkonulan telefonlar davacıya iade edilmiş bulunduğuna göre; yoksun kalınan kar nedeniyle hesaplanan zarar miktarının içinde, telefonların yeni modellerinin piyasaya sunulmuş olmasından dolayı talep edilen, değer kaybı biçimindeki zarar kalemi de mevcut bulunmaktadır. Şu durumda, değer kaybı nedeniyle hesaplanan ve hükmedilen 506.197,20-TL tutarındaki istem reddedilmelidir." gerekçesiyle bozulmuştur.

16. Bozma ilamına uyularak yapılan yargılamada Mahkemece 20/6/2013 tarihli karar ile "Yargıtay bozma ilamı Mahkememizce de benimsenmiş olmakla; bozma ilamında belirtilen açıklamalar da nazara alınarak; davacıların 506.197,20 TL değer kaybına ilişkin istemlerinin reddine, 1.629.954,98 TL kay kaybı ve geri dönüşüm zararı, 79.980,00 TL ardiye ücreti alacağıının el koyma tarihi olan 13.03.2005 tarihinden itibaren davalıdan tahsiline, manevi tazminat isteminin reddine ilişkin mahkememizden verilen 2010/204-2011/437 Esas-Karar sayılı kararla ilgili bozma hükmü bulunmadığından bu hususta yeniden karar ittihazına yer olmadığı" gerekçesiyle davanın kısmen kabulü ile 1.629.954,98 TL kâr kaybı ve geri dönüşüm zararı, 79.980,00 TL ardiye ücreti alacağıının el koyma tarihi olan 13/3/2005 tarihinden itibaren yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak başvuruculara verilmesine karar verilmiştir. Karar, Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 4/11/2013 tarihli ilamı ile onanmış; karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 24/3/2014 tarihli ilamı ile reddedilmiştir. Anılan ilam başvuruculara 7/4/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 23/2/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeninin de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

20. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (*Güher Ergun ve diğerleri*, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

21. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (*Güher Ergun ve diğerleri*, §§ 41-45).

22. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında, somut olayda 7 yıl 4 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

23. Açıklanan gerekçelerle, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia

24. Başvurucular, ithal talebinde buldukları eşyanın gümrük işlemlerinin ceza davası nedeniyle Gümrük Müdürlüğüne başvuru tarihinden itibaren on yedi ay geçtikten sonra tamamlandığını ileri sürerek ortaya çıkan maddi ve kişilik haklarının zedelendiği gerekçesiyle manevi zararların tazmini talebiyle 17/11/2006 tarihinde açtıkları davada hatalı ve emsal kararlara aykırı hüküm kurulduğunu, bu nedenle Anayasa'nın 5., 10., 12., 17., 35., 36., 48. ve 49. maddelerinde düzenlenen haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

25. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucuların ihlal iddialarının, tazminat talebiyle açtıkları davada verilen kararın adil olmadığına yönelik olduğu anlaşılmıştır. Başvurucuların şikâyetleri bir bütün olarak adil yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

26. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyumsuzlukla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (*Ahmet Sağlam*, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

27. Öte yandan benzer konularda aynı derecedeki yargı mercileri arasındaki içtihat farklılıkları tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemeyeceği gibi, derece mahkemeleri veya temyiz mercilerinin, uyumsuzluklara ilişkin olarak, tarafların talepleri ve delilleri arasındaki yorum farklılıkları da tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemez (*Miras Mümessillik İnş. Taah. Reklam. Paz. Yay. San. Tic. A.Ş.*, B. No: 2012/1056, 16/4/2013, § 36). Başvuru konusu olayda, yerleşik içtihatı aykırı karar verildiği ileri sürülmüş ise de başvuru formunda konuya ilişkin herhangi bir karara yer verilmediği gibi başvuru formunun eki belgeler arasında da emsal nitelikte kararlara rastlanılamamıştır.

28. Somut olayda Mahkemece iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamı incelenerek ilgili kısımları yukarıda belirtilen (§§ 15, 16) gerekçe ile 11/6/2013 tarihinde hüküm kurulmuştur. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi tarafından da delillerin Mahkemece takdir edilerek karar verildiği ve takdirde de bir isabetsizlik bulunmadığı gerekçesiyle karar onanmıştır.

29. Başvurucular tarafından ileri sürülen iddialar, Derece Mahkemesince delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olup Mahkeme kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik oluşturan bir durumun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

30. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

31. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

32. Başvurucular, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

33. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

34. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 7.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

35. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 7.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucuların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2013/285, K.2013/224) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/2/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Recai AKYEL